

Ових дана изнова се огласила хрватска министарка спољних послова Весна Пусић и објаснила да би један од услова да Хрватска одустане од тужбе против Србије за геноцид било враћање опљачканог културног блага. Наша очекивања од нове хрватске владе били су да ће најприје покренути питање достојанственог повратка оних којима је то културно благо припадало и тако испунити обавезе које је до сада преузела Хрватска. Приоритет треба дати народу тј. „живој цркви“ па онда говорити о враћању културног блага.

Са прогоном Срба из Хрватске дошло је и до систематског уништавања споменика културе како би се уклонили трагови њиховог миленијског присуства на тим просторима. Нажалост у Матици није постојало расположење да се покрене домаћа и свјетска јавност како би се заштитила напуштена споменичка баштина. У протеклом периоду духовна баштина није пописана нити довољно законом заштићена. Ако се овоме дода недовољна брига институција културе у Хрватској које се баве овом проблематиком може се закључити у каквом се стању данас налази. Све ово упућује да се питање српске духовне баштине у Хрватској мора узети у озбиљно државно разматрање Србије јер ће се тај проблем појавити у свим будућим дипломатским преговорима. Српска духовна баштина без обзира у којој се држави налази, припада нераскидивој цјелини националне културе.

Почетком рата 1991. године формиран је у Београду Кризни штаб који је имао задатак да из угрожених подручја измјести поједине предмете или комплетне ризнице. Све што је учињено изузетно је мало с обзиром на густину тог духовног и културног наслеђа српске прошлости на територијама бивших југословенских република Хрватске и Босне и Херцеговине.

Рушење црквених и других објеката српске провенијенције није престало са изгоном Срба из Хрватске. Тако је црква Свете Недјеље у Карину минирана и до темеља срушена у лето 1996, демолирана српска црква у Обровцу, на саборни храм у Дубровнику бачена бомба, порушени остаци цркве Часног крста у Великим Зденцима, опљачкан манастир Ораховица... Дуга је листа учињеног бесчашћа на овим објектима и она се нажалост наставља до данас. Са овим се жели уништити аутентична свједочанства и духовно памћење српског народа на просторима Баније, Кордуна, Славоније и Далмације. У протеклом периоду систематски је уништено око 3.000 споменика НОР-а. Сцене рушења и скрнављења обишле су свијет, који је нажалост остао индиферентан. За све вријеме УНЕСКО и друге међународне организације нису исказале довољну бригу у заштити споменика српске културе.

Осим непокретних споменика страдало је и покретно културно благо. Поред драгоцијених литургијских предмета, уништене су читаве галерије икона на иконостасима, дјела најпознатијих иконописаца и сликара од XVI до XX вијека. Процијењује се да је заувек нестало преко 7.000 икона. То је уметнички и духовни геноцид који би тешко могао поднијети и неки јачи и бројнији народ.

У том затирању свега српског порушени су саборни храмови у Пакрацу, Карловцу и Мостару. Опљачкана је Епископска књижница у Пакрацу коју је основао још Арсеније III Чарнојевић. У фондовима ове библиотеке, поред старих рукописа, било је 112 Србуља. Ове се књиге и сада растурају и продају на црном тржишту. Иста судбина задесила је и епархијске библиотеке у Загребу, Карловцу и Мостару. Уништена је и Ризница старе Пакрачке епархије у којој су чуване вриједне иконе и други литургијски и умјетнички предмети из манастира Ораховице, Пакре и Свете Ане.

Многе српске светиње девастиране су и изван ратних дејстава. Посебно је за осуду уништење споменичког наслеђеја које због своје архитектонске и уметничке вриједности припада највишој категорији. Тако су у пламену нестале цркве брвнаре у Растовцу и Доњој Рашеници, као и црква брвнара у Бузета код Глине, све из XVIII вијека, а биле су под заштитом УНЕСКО.

Судбина културног блага Срба из Хрватске

Пише: Милојко Будимир
уторак, 24 јануар 2012 00:51

јануар 2012 00:51

Срба из Хрватске